

Ἡ Λουίζα ἀφῆκε κραυγὴν, ἤρχισε νὰ τρέμη καὶ ἐγένετο ὡχρὰ ὡς πτώμα.

— Προτιμῶ νὰ ἀποθάνω, ἐτροχύλισε μετὰ φωνῆς κνιγομένης καὶ ἥς ὁ ἦχος ἐσπάραξε τὴν καρδίαν μου. Ὡ Μαγδαληνή! . .

Ἐνώσασα δὲ τὰς χεῖρας καὶ μὴ δυναμένη νὰ προσθέσῃ λέξιν, μὲ ἔβλεπε μεθ' ἱκετικοῦ τρόμου.

Δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντισταθῶ εἰς τὸ βλέμμα τοῦτο. — Ἡσύχως, εἶπον σόρουσα αὐτὴν πρὸς τὴν καρδίαν μου· βλέπω τῷ ὄντι ὅτι τὸν ἀγαπᾷς· συγχώρησόν με διὰ τὴν ἀμφισβολίαν μου καὶ διὰ τὸν φόβον τὸν ὅποιον σὲ ἐπροξένισα . . . Ναι, πρέπει νὰ παύσῃ πᾶς δισταγμὸς . . . Ὡ εὐτυχῆσῃς, Λουίζα μου· ἔσο ἡσυχος.

Ἡσπασθὴν αὐτὴν ἐπανειλημμένως καὶ εὐκόλως τὴν καθύσχεσα. Ἡ γαληνιαία πίστις τῆς νεότητος διεδέξατο ταχέως τὴν προσωρινὴν ἀνησυχίαν ἥς ἐγενόμην πρόξενος. Μετ' ἐλίγας στιγμᾶς, ἡ Λουίζα μὲ ἀφῆκεν, ἔλαφρὰ καὶ παρηγορημένη. Ὅτε δ' ἔμεινα μόνη, ἀνελογίσθην ὅτι τὸ πᾶν ἀπώλετο δι' ἐμέ. Ἐφείλον πάντᾳ εἰς τὸν θεῖόν μου καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Λουίζαν· ἠδυνάμην λοιπὸν νὰ ἀρπάσω ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν μου ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ἠγάπα; — Διότι τὸν ἀγαπᾷ! — ἔλεγον κατ' ἐμαυτὴν. Εἶναι δίκαιον νὰ εἶπω ὅτι οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασα πρὸ τῆς θυσίας. Ὅτε ἐνόησα τὸ καθήκόν μου, πρεδέχθην αὐτὸ ἄνευ δειλίας. Ἀπόθησα γενναίως πᾶσαν σκέψιν δυναμένην νὰ μὲ συγκινήσῃ χάριν ἐμοῦ καὶ ἀπεφάσισα νὰ θέσω τὸ ἀδύνατον μεταξὺ τοῦ Ροβέρτου καὶ ἐμοῦ.

Ἡ ὥρα τῆς οἰκογενειακῆς συναθροίσεως μὲ κατέλαθε μεταξὺ τῶν σκέψεων τούτων. Συνέλεξα πενηθίμως τοὺς τίτλους τῆς ἰδιοκτησίας, τοὺς ὁποίους ἡ Λουίζα μὲ εἶχε φέρει ἐγὼ δ' εἶχον ἀφήσει νὰ πέσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτὴν ὅτι ἴσως ἡμέραν τινὰ, ἐμελλον νὰ θάψω ἐντὸς τῆς ἐρημίας ἐκείνης τὴν συντριβεῖσαν καρδίαν μου· ἀλλ' ἀπεδίωξα ἀμέσως τὴν σκέψιν ταύτην μεθ' ὑπερηφάνου μειδιάματος· ἠσθανόμην τοσαύτην γενναϊότητα ψυχῆς, ὥστε δὲν ἐνόμιζον ὅτι ἡ λύπη ἠδύνατο νὰ μὲ νικήσῃ. Ἐσπευδὸν νὰ ἴδω τὸν Ροβέρτον, ὅπως ὀρίσω ἀμετατρέπως τὴν τύχην μου. Ἡ λύπη τῆς θυσίας ἐξηφανίζετο σχεδὸν πρὸ τῆς ὑπερηφανείας ἐνεκ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Η Θ Η Κ Α Ι Ε Θ Ι Μ Α.

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΕΝ ΚΑΣΩ.

Αἱ τῶν γάμων τελεταὶ ἐν Κάσῳ, νήσῳ τοῦ Αἰγίου πελάγους παρὰ τὴν Κῶ κειμένη, ἔχουσαί τι

ιδιόρρυθμον, λαμβάνουσι σπουδαῖον χαρακτῆρα ὑπὸ τῆς συνθητικῆς καὶ ἐπομένως ἀποτελοῦσι θρησκευτικόν, οὕτως εἶπειν, δόγμα, οὐτινος ἡ παράβασις ἐπάγεται ποινὰς περιφρονήσεως κατὰ τοῦ παραβάτου. Διηγούμενοι τὰ περὶ τῶν τελετῶν τούτων, μακαρίζομεν τὰς ὀμηρικὰς ἐκεῖνας πολιτείας, ὅπουδῆποτε ἑλληνικῆς γῆς καὶ ἂν κείνται, ἔσαι μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ τὰ πάτρια διατηροῦσαι, διαφέρουσιν οὕτω τοῦλάχιστον τῶν λοιπῶν, ὧν ὁ ἔξωθεν πρρειπρέων πολιτισμὸς μαραίνει βαθμῆδὸν καὶ ἀποσθεννύει τὰ ἀρχαῖκὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, ἀφαιρῶν οὕτως ἀπ' αὐτῶν τὸ ἀφελὲς τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν πνεῦμα.

Ὁ ἔφηθος κάτοικος τῆς Κάσου, οὐ τινοσ ἡ καρδία αἰσθανθῆ ἐρωτικούς παλμούς πρὸς τινα κόρην, λατρεύει κρυφίως τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, ἡ ὁμολογεῖ τὸ αἰσθημὰ του εἰς τοὺς γονεῖς του, ἂν νομίζῃ ὅτι ἡ ἐπιτυχία θέλει στέψει τοὺς ἀγωνίας του. Δὲν ὀρμαῖται εἰς ἀλληλογραφίαν, οὐδ' εἰς νυκτερινὰς συνεντεύξεις· τὸ ἱλαρὸν φέγγος τῆς ἐρωτολήπτου θεᾶς τοῦ Ἐνδυμίωνος δὲν κατοπτεῖται ἐκεῖ τοὺς ἐραστὰς μονήρεις καὶ βεμβάζοντας, οὐδ' ἡ ζεφυρίτις πνοὴ φέρει ἐπὶ τῶν ὑγρῶν αὐτῆς πτερυγῶν ψευδεὶς καὶ ὑπόουλους ὄρκους, ἐπιπλήξεις ππρακαίρους ἢ πόνους πικρᾶς μεταμελείας· τῆς κόρης τὸ ἐρύθημα εἶναι ἀγνόν, διότι οὐδέποτε ἐνδίδουσα εἰς τὴν ὀρμὴν τοῦ πάθους ἀποσκιρτᾷ τοῦ καθήκοντος· ὁ δὲ ἐρωτολήπτος νεανίας, ὅταν σχηματίζεται που χορὸς, ὁ πυρρίχιος, δύναται ἄδων ἐκεῖ αἰνιγματωδῶς νὰ δηλώσῃ τοὺς ἔρωτάς του. Ἐντεθθεν ἡ τοῦ ἀκροατοῦ περιέργεια καὶ ἡ τῶν γυναικῶν ὀξύνοια σχολιάζει, ἐρευνᾷ καὶ μαντεύει τὸ μυστήριον, οἱ δὲ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς, εἰς τὴν υἱικὴν στοργὴν ἐνδίδοντες, μνηστεύουσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα.

Μετὰ τὴν μνηστείαν, ἥτις τελεῖται ἐπισήμως, ὁ μνηστὴρ δίδει τῇ μνηστῇ δακτύλιον, καὶ δῶρα ἀνταλλάσσονται ἐκκτέρωθεν. Ἢδη ὁ ἀρμαστής δύναται νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀρμαστῆς του, νὰ χορεύῃ παρ' αὐτῆ, πάσης δὲ συνδιατριβῆς φύλαξ εἶναι ἡ μήτηρ ἢ τις τῶν συγγενῶν τῆς κόρης· ἀλλ' ὁ μᾶλλον ἀχώριστος καὶ ἀυστηρότερός ἐστιν ἡ αἰδὼς καὶ τὰ σεβρὰ ἥθη. Οὕτω λοιπὸν ὁ μνηστὴρ ἐξακολουθεῖ νὰ βλέπῃ τὴν ἐρωμένην του μέχρι τῆς εἰμαρμένης, καθ' ἣν θέλουν ἀναφθῆ αἱ τοῦ ὑμεναίου λαμπάδες.

Οἱ γονεῖς, ἐλθόντων ἤδη τῶν μνηστῶν εἰς νόμου ἡλικίαν, ὀρίζουσι τὴν ἡμέραν τοῦ στεφανώματος. Καὶ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ νοτάρου, μέλους ὄντος τοῦ ἱεροῦ κλήρου, συντάσσεται τὸ προικοσύμφωνον, δι' οὗ ὁ πατὴρ τῆς κόρης καὶ ἡ μήτηρ προικίζουσιν αὐτὴν· συγγενεῖς δὲ, ἐκκτέρωθεν συνελθόντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ, παρεύονται εἰς τὰ ὄρη διὰ νὰ ὑλοτομήσωσι τὰ

ξύλα, δι' ὧν θέλουν φούρνισαι τοὺς ἄρτους τοῦ γάμου. Δύρακι καὶ αὐλοὶ προηγοῦνται τῆς εὐθύμου συνοδίας, ἥτις ἀπέρχεται ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει, ἵσταμένη ἀνά πᾶσαν πλατεῖαν καὶ σχηματίζουσα χορόν. Μετὰ τὴν ὑλοτομίαν τῶν ξύλων γεῦμα ἄφθονον καὶ οἶνος ἀποζημιώνει τοὺς ὑλοτόμους, οἵτινες ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὴν πάλιν ἄδοντες καὶ ὀρχούμενοι.

Ἐπιστάσης δὲ τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας διὰ τὸ στεφάνωμα, οἱ μὲν ἄνδρες ἀπέρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὸν τῆς νύμφης. Ὁ παράνυμφος ἐνδύει τὸν γαμβρὸν μὲ τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ, ἢ δὲ παράνυμφος τὴν νύμφην. Ἐνεργουμένου δὲ τοῦ καλλωπισμοῦ, λύραι καὶ αὐλοὶ σχηματίζουσι μουσικὴν ἁρμονίαν, λυραῖκες δὲ παστολογίστριαι καλούμεναι ἄδουσι διςτιχά τινα, δι' ὧν παστολογοῦσι τοὺς νυμφίους. Τὰ ἄσματα ταῦτα ἀποπνεύσι τι πένθιμον καὶ μελαγχολικόν, εἶναι ὡς φθόγγοι ἀποχαιρετισμοῦ τῶν νυμφίων ἀπὸ τῆς πατρικῆς ἐστίας, τὴν ὁποίαν ἐγκαταλείποντες πλέον διὰ παντὸς πορεύονται πρὸς σχηματισμὸν κέντρου νέας οἰκογενείας.

Περαιωθέντος ἤδη τοῦ καλλωπισμοῦ, ὁ παράνυμφος καὶ τις πλησιέστερος τοῦ γαμβροῦ συγγενῆς, λαμβάνουσιν αὐτὸν ἐκ τῶν βραχιόνων καὶ ἀπέρχονται μετὰ πολυπληθοῦς ὀμηγύρεως εἰς τὸν οἶκον τῆς νύμφης, ἐνῶ οἱ πυροβολισταὶ, οἱ σημαιοφόροι, οἱ τραγωδισταὶ καὶ οἱ μουσικοὶ προηγοῦνται. Ἡ νύμφη, πρὸ πολλοῦ περὶ τοὺς ἀσθενεῖς, ἵσταται ἐν μέσῳ τῶν παρανύμφων καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῆς, ὁ δὲ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς πορεύονται εἰς τὴν θύραν, ὅπως ὑποδεξιωθῶσι τὸν ἤδη εἰσερχόμενον εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν νυμφίον. Οὗτος ὀφείλει νὰ θέσῃ πρῶτον τὸν δεξιὸν πόδα εἰς τὴν αὐθὸν τῆς θύρας, καὶ νὰ διαβῇ ἄλματι κούφῳ καινὸν πολύτιμον ἐφάπλωμα ἐστρωμένον ἐκεῖ. Εἰσερχόμενον ἀσπάζεται ὁ πενήθερός, καὶ δωρεῖται αὐτῷ δῶρῶν τι κινήτων, ἢ ἀκίνητων πολλάκις κτῆμα, καλούμενον ἐμβατήριον· παρθένοι δὲ κρατοῦσαι εἰς χεῖρας ἄνθη καὶ μύρα, βαίνουσιν αὐτὸν, τὸ δὲ βάντισμα γίνεται καὶ ἐξ ἄπασῶν τῶν οἰκιῶν, ὅθεν ὁ γαμβρὸς διαβαίνει.

Συνήθως τὸ μυστήριον τοῦ γάμου τελεῖται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ πολλάκις, ἂν ἡ ἡμέρα ἦγε γαλήνιας καὶ αἰθρίας, ἐν ὑπαίθρῳ, ὅποτε λέγεται ὅτι οὐραγία ἐγένετο· τοῦτο δὲ γίνεται συνήθως εἰς τοὺς ἐπισήμους γάμους, καὶ ἂν οἱ νυμφεῖοι ἦγε καλλιμόρφοι. Ὅπουδῆποτε δὲ καὶ ἂν τελεσθῇ ὁ γάμος ὁ ἱερεὺς συνάπτει τοὺς μελλονύμφους, ἐνῶ παρθένοι βαίνουσιν αὐτοὺς καὶ τὸ περιεστώμενον πλῆθος μὲ ἄνθη, μύρα καὶ βαμβακόσπορον, ὡς εὐπυρίας σύμβολον. Τελουμένου δὲ τοῦ μυστηρίου, ὁ πατήρ πρῶτος ἀσπάζεται τοὺς στεφάνους, δίδει τὴν εὐχὴν τοῦ ἐπι-

σήμεως εἰς τοὺς στεφομένους, καὶ ἀναρτᾷ εἰς τὸν λαμὸν τῆς νύμφης χρυσὰ νομίσματα· τὸ αὐτὸ δὲ πράττει ἡ μήτηρ καὶ ἅπαντες εἰς συγγενεῖς βαθμηδόν, καθὼς καὶ οἱ παρευρισκόμενοι ἅπαντες δίδουσι χρηματικὰ δῶρα εἰς τὴν νύμφην.

Τελεσθέντος τοῦ μυστηρίου, οἱ νεόνυμφοι μεθ' ἅπαντος τοῦ πλῆθους ἀπέρχονται ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς τὸν οἶκον τῆς νύμφης, ὅστις εἶναι πάντοτε προικθὸν αὐτῆς κτῆμα· καὶ οἱ μὲν νυμφεῖοι καθέζονται ἐπὶ τινος κιβωτίου, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ ἐδρῶν καὶ ἐδωλίων· χοροὶ σχηματίζονται ποικίλοι ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ, καὶ πάντες τὰς λαμπροτέρας αὐτῶν περιβεβλημένοι ἐσθῆτας, σπεύδουσιν εἰς τὸν οἶκον τῆς χαρᾶς ὅπως εὐχηθῶσι τοὺς νυμφεῖους. Γλυκίσματα κυκλοφοροῦσιν ἄφθονα, καὶ περὶ μεσημβρίαν παρατίθεται ἡ τράπεζα, τάβλα καλούμενη, ὅπου οἱ γαμηλιῶται καθέζονται χωριστὰ τῶν γυναικῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων κομίζει σίτου μόδιον. Πέντε καὶ ἕξ οἶκοι δὲν χωροῦσι τοὺς συμπότας πολλάκις· καὶ οἱ μὲν γέροντες κατέχουσι τὴν καλλιτέραν θέσιν τῆς τραπέζης, οἱ δὲ νεώτεροι, συγγενεῖς συνήθως τῶν νυμφίων, οἰνοχοοῦσι. Καὶ εἶνε ἀληθῶς τὸ συμπόσιον τοῦτο εὐχάριστον, ἀρχαϊκόν· καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ζῶσα εἰκὼν τῶν ὀμηρικῶν συμποσίων.

Οἱ γεραίτεροι ἄδουσιν ἄσματα, κατ' ἀρχὰς μὲν περιστρεφόμενα εἰς ἐπαίνους καὶ εὐχὰς ὑπὲρ τῶν νυμφίων, κατὰ μικρὸν δὲ ἀναπολοῦντα τὰς νεανικὰς αὐτῶν ἡμέρας, καθ' ἃς καὶ οὗτοί ποτε εὐρίσκοντο εἰς θέσιν παραπλησίαν τῇ τῶν νυμφίων· τῶν δὲ νεωτέρων τὸ ἄσμα ἀποπνεύει ἔρωτα, χαρὰν, ἐλπίδας. Ἀφ' οὗ δὲ δὲ χορτασθῶσιν ἅπαντες καὶ σίτου καὶ οἴνου, εὐχηθῶσι τοὺς νυμφεῖους καὶ τραγωδήσωσιν, ἐγείρονται καὶ ἀπέρχονται εἰς μέρος ὑπαίθρου, ὀμαλὸν καὶ εὐρύχωρον, ὅπου σχηματίζουσι χορόν. Ἐνταῦθα πρόκειται νὰ εὐφημισθῶν οἱ νυμφεῖοι, κατὰ τὴν ἐπιτόπιον ἔκφρασιν, καὶ πᾶς εἰς τὸν γάμον ἐλθὼν ὀφείλει νὰ χορεύσῃ, ὥστε ἕνεκα τούτου σχηματίζεται κύκλος τεράστιος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται οἱ λυρισταὶ καὶ οἱ αὐληταί, ὡς καὶ τινῶν ἄλλων περιέργων θεατῶν πλῆθος, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ χορεύσωσι. Χορεύσαντες δὲ καὶ τραγωδήσαντες καὶ κορεσθέντες αὐθις κατὰ τὴν παρατιθεμένην τὴν ἑσπέρας τράπεζαν, ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια, τῆς νυκτὸς ἐπιστάσης, μένοντος μόνον τοῦ παρανύμφου, ὅστις μέλλει νὰ κλείσῃ τὸν νυμφικὸν θάλαμον.

Ὅσοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἔλθωσι τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου ἔρχονται τὴν ἐπιούσαν, ὅποτε ἐπαναλαμβάνονται πᾶσαι αἱ τοῦ γάμου διατυπώσεις. Ὅκτῶ ἡμέρας κατὰ συνέχειαν διαρκοῦσιν αἱ διασκεδάσεις αὐταί, εἰς ἃς φοιτῶσιν οἱ μουσικοὶ μετὰ πολλῶν

ἄλλων θαμνωδῶν. Αἱ ἡμέραι αὗται εἰσὶν ἡμέραι χαρῆς, καὶ ἕκαστος δύναται ἐλευθέρως νὰ πορευθῆ ἐκεῖ, νὰ φάγῃ, νὰ πῖν καὶ νὰ χαρῆσῃ· ὁ δὲ γαμβρὸς οἰκουρεῖ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας ταύτας, διότι λέγεται ὅτι καλὸν εἶναι νὰ διαβῆ *τρίστρατον* εἴτε ποταμὸν, εἴτε ἐλθὼν τοῦ οἴκου. Τὰ ἐξῆδες τοῦ γάμου ἅπαντά εἰσιν εἰς θέρους τῆς νύμφης, ἀλλὰ καὶ ὁ γαμβρὸς μετὰ τὰς ὀκτὼ ἡμέρας συνήθως τελεῖ εἰς τὸν πατρικὸν αὐτοῦ οἶκον *ἀντίγαμον*, ὅστις εἶνε σχεδὸν ὅμοιος καθ' ὅλα πρὸς τὸν γάμον.

Μετὰ τὸ τέλος τῶν τελετῶν τούτων, ὅταν, περ-
ελθούσης τῆς τραχῆς τῶν εὐθυμιῶν, οἱ νομφιοὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς ἐκυτοῦς, δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν ἀνάσει, τοῦλάχιστον τὴν *σελήνην τοῦ μέλιτος*, διὰ τοῦ εἴτου καὶ τῶν ἀργυρίων, ἅτινα ἡ μεγαλοδωρὶα τῶν τιμησάντων τὸν γάμον αὐτῶν τοῖς ἐπρομήθευσεν.

Ἐπιστάσης δὲ τῆς ἐποχῆς τοῦ τοκετοῦ, προσκα-
λεῖται εἰς τὸν οἶκον τῆς ἐγκυμονούσης ἡ μαῖα καὶ οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς· καὶ ὅταν αἱ ὠδίνες καταλάθωσιν αὐτὴν κλείεται ἡ θύρα τοῦ δωματίου, ἐν ᾗ εὐρίσκεται, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσελθῆ ἐπι-
τινα χρόνον, ἀλλὰ πάντες οἱ συγγενεῖς παραμένου-
σιν ἐν ἄλλῳ δωματίῳ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τῆς μαίας. Ἄμα τὸ κυοφορούμενον ἴδη τὸ φῶς, ἡ λειτουργὸς τῆς θεᾶς Εἰλειθείας παρατηρεῖ τὰ δια-
κριτικὰ τοῦ φύλου του σημεία, καὶ ἂν μὲν ἦνε ἄρ-
ρην ἐκφωνεῖ *θηλυκὸ μὲ τό'ρα αὐτὶ*, ἂν δὲ θῆλυ, *ἀρσενικὸ μὲ τό'ρα αὐτὶ*· λέγει δὲ τὸ ἀντίθετον πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν τυχόν πρεισδυσάντων πο-
νηρῶν πνευμάτων, ἅτινα δύνανται νὰ βλάψωσι τὸ
νεογνόν, ἀλλὰ πειθόμενα εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς
μαίας καὶ μὴ εὐρίσκοντα ὅ,τι ἐκείνη ἐξεφώνησε δια-
σκεδάζονται ἀσχάλλοντα.

Ἐν σκάφῃ χύνεται ὕδωρ θαρινόν, ὅπου ἡ μαῖα καὶ
αἱ εὐειδέστεραι τῶν ἐκεῖ γυναικῶν ρίπτουσιν ἄλας
καθαρὸν, ἵνα τὸ θρέφος προσκτήσῃται πᾶν σοιχείον
καλλονῆς ἐνυπαρχούσης εἰς ἐκείνας. Διὰ τοῦ ἀλατι-
σμένου τούτου ὕδατος λούεται τὸ θρέφος μετὰ τὴν
ἀποκοπὴν τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ καθαρίζεται ἀπὸ πάσης
ἀκαθαρσίας· ἀκολούθως σπαργανούται, καὶ διαβι-
βασθὲν ἀνωθεν τοῦ ἐν τῇ σκάφῃ ὕδατος τρεῖς ἐναλ-
λάξ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς μαίας εἰς ἄλλης τινὸς συγ-
γενοῦς εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος ἰστῆμένης, φέρεται εἰς
τὴν μητέρα παρὰ τῆς μαίας, εὐχομένης αὐτῇ κα-
λοφρίζικο καὶ καλὰ σαράντα· εἰς δὲ τὸ ὕδωρ ρί-
πτονται ἀργύρια ἀνήκοντα εἰς τὴν μαίαν, ὡς ἀντι-
μίσθιον τῆς ἐργασίας τῆς.

Μετὰ ταῦτα νεφελίσα ἡ μαῖα στήνει εἰς τὸ πρὸς
τὴν κεφαλὴν τῆς λεχοῦς μέρος τῆς κλίνης σιδηρά-
πρακτον, εἰς οὗ τὴν κορυφὴν ἐμπερνᾷ σκόρδον καὶ
μαρόμμυον λευκόν, ἅτινα μένουσιν οὕτως ἐπὶ ὀκτὼ

ἡμέρας ὅπως ἀποδιοκομπῶσι τὴν βρακανίαν. Ταῦτα
δὲ πάντα διαπράττονται ἐν τῷ κεκλεισμένῳ δωμα-
τίῳ, ἢ εἰς τὸ ὅποιον εἴσοδος ἀπαγορεύεται εἰς πάν-
τας, μέχρις οὗ ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς εὐλογῆσῃ τὸ τέκνον.
Ἡ θύρα ἤδη πρῶτον ἀνοίγεται εἰς τὸν λειτουργὸν
τοῦ Ἰψίστου, ὅστις ἐλθὼν ἀναγινώσκει τὴν ἀρμοδίαν
εὐχὴν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἡ θύρα ἀνοίγεται εἰς ὄλους.
Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὸν ὠραιότερον ἐπιτρέπεται
νὰ ἀσπασθῆ πρῶτος τὸ βρέφος, ἵνα μεταδώσῃ αὐτῷ
μέρος τοῦ κάλλους του, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐγκρατεστέ-
ραν καὶ σωφρονεστέρην νὰ τὸ πρωτοθηλάσῃ, ἢ κατὰ
τὴν ἐγγώριον λέξιν *βρωμασίση*, ἵνα καὶ τὸ τέκνον
ὁμοιάσῃ αὐτῇ· ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ προσερισκό-
μενοι λαμβάνουσι διάφορα τρωγάλια καλούμενα
τρεκνητούρια, εὐχόμενοι πᾶσαν μὲν εὐτυχίαν εἰς τὸ
ταχθῆν, ἀνάρρωσιν δὲ καὶ εὐτοκίαν εἰς τὴν τεκοῦσαν.

Καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι
τῆς βαπτίσεως, ἥτις λαμβάνει χώραν συνήθως μετὰ
ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμέρας, ἅπαντες οἱ συγγενεῖς καὶ φί-
λοι πορεύονται καὶ εὐχονται τῇ λεχοῖ, λαμβάνοντες
ἐκ τῶν ἀφθόνως ἐπὶ τραπέζῃς παρατεθειμένων γλυ-
κυσμάτων, ὧν τὸ ἐγγώριον εἶνε ἄλευρος μετὰ μέλι-
τος συμπεφυρμένος, *ζυμόμελι* καλούμενον. Καθ' ὅ-
λον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο, καθ' ἂν τὸ τέκνον μὴ ἀ-
πεκδυθῆν εἰσέτι τὸν πηλαιὸν ἄνθρωπον διὰ τοῦ βα-
πτίσματος, δύναται εὐκόλως νὰ τρωθῆ ἀπὸ τὰ βέλη
τοῦ πονηροῦ, περιφρουρεῖται οὐδέποτε ἐγκαταλειπό-
μενον μόνον, κλειομένης ἐνωρὶς τῆς θύρας τοῦ οἴκου·
καὶ αὐτὰ δὲ τὰ σπάργανα δὲν πρέπει νὰ ἴδωσιν οἱ
ἀστέρες, ἢ καθὼς λέγεται δὲν πρέπει νὰ ἀστρονο-
μηθῶσι καὶ ὅταν τὸ τέκνον βαπτισθῆν καὶ ἀναπτυχ-
θῆν ἐξαχθῆ ποτε τοῦ οἴκου ἐν ὥρᾳ νυκτός, τίθεται
ἐπ' αὐτοῦ τεμάχιον ἄρτου ὡς ὄπλον κατὰ τῶν ἐξω-
τικῶν.

Μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τελοῦνται
τὰ καλούμενα *εφτά*· κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην ἡ
μαῖα δένει τὴν *κούριαν*, ἀναρτᾷ δηλονότι λαχούριον
δεδεμένον διὰ τῆς ζώνης τοῦ πατρὸς μεταξὺ δύο
ξύλων, καὶ ἀφοῦ ἐναποθέσῃ τὸ βρέφος ἐπὶ τῆς αἰώτ-
ρας ταύτης λαμβάνει θυμιατήριον δι' οὗ θυμίζῃ τὴν
μητέρα, τὸ βρέφος καὶ τὸν οἶκον. Περὶ δὲ λύχνων
ἄρκος τίθεται ἐν μέσῳ τῆς αἰτίας τράπεζα, ἐπ' αὐτῆς
τρια βρέα κουλούρια ἢ *μοσθρία* (*μογοθύρια*) κατὰ
τὴν ἐγγώριον ἐκφρατίν, ἐν μέσῳ δὲ τῆς τραπέζης
ἐπιτίθεται λεκάνη πλήρης μέλιτος, καὶ εἰς τὰ χεῖλη
αὐτῆς κολλῶνται τρεῖς νεόπλαστοι λαμπάδες· πασα-
δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς τραπέζης καλύπτεται διὰ τρω-
γυλίων. Προσελθόντων δὲ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων,
ἀνάπτονται αἱ λαμπάδες, εἰς ὧν ἡ μὲν ἀφιερῶται
εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἡ δὲ εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ ἡ
τρίτη εἰς τὸν Πρόδρομον. Σιωπῆ ἐπικρατεῖ βαθεῖα
καὶ μόνον φωνὴ ἀθώου παιδὸς διακόπτει αὐτὴν, τοῦ

Σύμβολον τῆς πίστεως ἀναγινώσκειται τρίς, προστάτης τοῦ νεογνοῦ κηρύσσεται ὁ ἅγιος, οὗ ἡ λαμπὰς καίεται πρώτη. Αἱ Μοῖραι τότε κατέρχονται ἀόρατοι καὶ καλομοιράζουσι τὸ τέκνον, λαμβάνουσαι καὶ τι ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἧς ἡ ἐπιφάνεια καλύπτεται ἄπασα, ἵνα μὴ αὐταὶ ῥίψασαι τὰς χεῖρας πύτων εὐρωσι κενὰ καὶ δυσαρεστηθῶσιν. Εἰς δὲ τὸν προστάτην τοῦ παιδὸς ἅγιον τελεῖται λειτουργία μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· τέλος πάντων μετὰ τὸ τέλος τῆς τελετῆς κόπτεται εἰς τεμάχια ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἄρτος, καὶ ἐμβαπτίζομενος εἰς τὸ μέλι προσφέρεται εἰς τοὺς παρευρισκομένους, οἵτινες ἀναχωροῦσι μετὰ ταῦτα ἐπευχόμενοι πᾶν εἶδος εὐτυχίας.

(Ἐκ τοῦ ἡμερολογίου « Χρόνος. »)

ΠΕΡΙ ΤΙΝΟΣ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΟΥ.

Πρὸς τὸν Κ. Γ. Τυπάλδον (υἱόν.)

Zηλωτὰ φίλε.

Κομισάμενος κατὰ τὴν χαρμόσυνον τῆς κοσμοσωτηρίου τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως ἑορτὴν τὸ καλὸν σου γραμματίον καὶ τὴν ἐπισυνημμένην μικρὰν βίβλον, τὴν ἐπιγεγραμμένην « Grandi. Risposta ad una lettera del Dottore Alessandro Pini sopra alcune ricerche intorno a S. Maura e la Pravesa. Venez. 1686, » ὑπερήσθη μὲν ἰδὼν σε περὶ τὰ καλὰ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἱστορίας σπουδάσματα φιλοτίμως ἀσχολούμενον, χάριτας δὲ σοὶ ὁμολόγησα καὶ ὁμολογῶ, ὅτι τοῦ σπανίου βιβλιαρίου τὴν αὐτοψίαν μοι παρέσχου· τῆς δὲ περὶ ἐμοῦ εὐγνώμονος δόξης σου αἰτίαν λογίζομαι οὐχ οὕτω τὸ ἐμὸν ἀξίωμα (πόθεν γάρ;), ὡς τὴν σὴν καλοκἀγαθίαν· οἶδε γὰρ αὕτη καὶ τὰς μικρὰς ἀρετὰς μεγεθύνειν καὶ τὰς ὡς ἑτέρως ἔχοντα καλλωπίζειν. Ἐπεὶ δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ζητεῖς μαθεῖν, εἶπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἐκδέδωκεν τὸ ἐν αὐτῇ τῇ βίβλῳ βασιλικὸν χρυσόβουλλον, ἀποκρίνομαί σοι διὰ βραχέων ἅπερ τυγχάνω εἰδώς. Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι (σελ. 506) ἐκδέδωκεν αὐτὸ ἐν ὑποσημείωσει εἰς τὸ ἱστορικὸν Κομνηνοῦ μοναχοῦ καὶ Πρόκλου μοναχοῦ ὁ ἀοίδιμος τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας ταμίας, Ἀνδρέας ὁ Μουστοξύδης, ἐξ αὐτοῦ τοῦ βιβλιαρίου μετακτύπωσης αὐτό. Μετ' αὐτὸν δὲ τῷ 1856 ὁ Π. Ἀραβαντινὸς ἐν τῇ χρονογραφίᾳ τῆς Ἡπειροῦ (Τόμ. Β. σελ. 314), οὐ δηλῶν μὲν ὁπόθεν εἶχε μεταγράψας αὐτό, ὡς οὐδὲ τῶν ἄλλων πηγῶν τοῦ ἀξιεπαίνου αὐτοῦ συνεργανίσματος ἠξίωσε μνησθῆναι, ἐξ ὑπερμέτρου ἀναντιρρήτως φόβου μὴ τις αὐτὸν ἐπιδεικτικῶντα λογίσαιτο, τό τε οἰκτερόν πόνημα ἐνδεὲς πίστεως καὶ ἀκριθείας ἀποδείξας καὶ τοῖς ἀναγνώσταις πράγματα καὶ πειρασμοὺς παρέχων, οὐδὲν

δέον. Ἄλλ' οὖν ἐκ τε τοῦ προοιμίου καὶ πολλῶν παρενθεθειμένων ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ ἱστορημάτων δηλὸς γίνεται πολλὰ ἐκ τοῦ Ἑλληνομνήμονος εἰς τὴν Χρονογραφίαν παρεχόμενος ἄνωνύμως ὡς τὰ πολλά. Ἐκ δὲ τῆς ἐν σελ. 14 τοῦ προοιμίου ὑποσημείωσεως περὶ τινος ἐν Ἰωαννίνοις εὐρεθέντος σημειωματαρίου, ὅπερ, ὡς φησὶ, συνήθως εἰς Κοσμῶν τὸν Βαλάνον ἀναφερόμενον περιέχει καὶ « ἀντίτυπον (γρ. ἀντίγραφον) τοῦ χρυσοβούλλου τούτου, » εἰκάσαιεν ἂν τις ὅτι ἐκ τούτου ἀντέγραψεν ὁ Ἀραβαντινὸς τὸ χρυσόβουλλον. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς τοῦ Ἀραβαντινοῦ ἐκδόσεως μετετύπωσεν αὐτὸ καὶ ὁ σοφὸς Μικλόσιχος ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῶν Πρακτικῶν καὶ Διπλωμάτων σελ. 126 (ἐκδέδωκεν δὲ οὗτος ἐν Βιέννῃ τῷ 1865 ἐπιγεγραμμένος Acta et Diplomata Graeca mediæ aevi etc), εἰκάσας, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν, ὅτι ἐκ τοῦ πρωτοτύπου αὐτὸ ἐξεδεδώκει ὁ Ἀραβαντινός· ἐσημείωσε δ' εἰς τὴν πέζαν καὶ τὰς ἐκ τοῦ Γρανδίου διαφόρους γραφάς. Καὶ ἀναπλήρωσεν δ' ἐποίησε μίαν ἐν τῇ φράσει « τὸν παρόντα χρυσόβουλλον ἐπιχορηγῆ, » παρενθεθεῖς μετὰ τὴν λέξιν χρυσόβουλλον τὰ « λόγον αὐτῆς, » ὧν τὸ μὲν « λόγον » εὐλογον· παρελείπετο γὰρ ἡ λέξις αὕτη συνήθως ὑπὸ τῶν γραμματέων, ἵνα καὶ ταύτην αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ κανικλώματος καὶ τοῦ μηνὸς καὶ τῆς ἰνδικτιῶνος διὰ κινναβάρεως ἐπισημῆνται (βλ. Παρθῶρ. Τόμ. II' σελ. 545 καὶ ΙΣΤ' σελ. 49)· τὸ μὲν τοι « αὐτῆς » παρέλκει. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου· ἀλλ' ὁ μὲν ἀοίδιμος Μουστοξύδης ἐν τοῖς πολυμαθέσιν ὑποσημείωμασιν, ἅπερ ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι παρετέθηκεν, ὡς εἶωθει, πολλὰ τε ἄλλα σαφέστερον διαφωτίζει, ἐξ ὧν ὁ Γρανδιὸς ἐν τῷ πρακτικῷ βιβλιαρίῳ πραγματεύεται, καὶ τὴν περὶ τῶν Κραλῶν τῆς Σερβίας, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ Συμεῶν τοῦ ἐκδεδωκότος τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος χρυσόβουλλον (βλ. οἱ Βυζαντινοὶ (βλ. Καντακουζ. ἱστορ. Βιβλ. Δ. μγ. σελ. 314 ἐκδ. Βον. — Ν. Γρηγορ. Ρωμαϊκ. ἱστορ. Λόγ. ΑΖ. 50. σελ. 537) Σίμωνα ὀνομάζουσιν οὐχ ὁμοίως ἅπαντες τὰ κατ' αὐτὸν ἱστοροῦντες), πῶς δηλὸν ὅτι βασιλεὺς τε καὶ αὐτοκράτωρ προσεκαλεῖτο Ρωμαίων καὶ Κομνηνός ἐκ μητρὸς προσωνομάζετο. Εἰ δὲ τις ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι ἀπαντῆσαι μικρὰ διαφορά πρὸς τὸ παρὰ τῷ Γρανδίῳ κείμενον τοῦ χρυσοβούλλου, τοῦ μεταγράφαντος δήπου παράπτωμα θετέον αὐτῇ· ὁ Ἀραβαντινὸς περὶ τινὰ διαφέρων, ἐσθ' ὅπου δὲ καὶ σφαλλόμενος (οἶον τὸ Βελίτζιος ἀντὶ Βεζήτζης καὶ Τάφρον ἀντὶ Τράφρον κτλ.) ὑποδηλοῖ τὰ ἔτι καὶ νῦν σωζόμενα ἐκ τῶν μνημονευομένων χωρίων, καὶ τὸ χάσμα τὸ μετὰ τὸ Πα. . . συμπληροῖ ὀρθῶς, ὡς ἐμοὶ γε δοκεῖ, Πετζιούς ἐκ τοῦ σωζομένου χωρίου Πιτζιούς· ἔτι δὲ καὶ τὸ Πεδινατά ἄνω διορθοῖ ὡσαύτως Σουθενά τὰ ἄνω